

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ АГРОЕКОЛОГІЇ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Директор

Інституту агроекології і
природокористування НААН
д.е.н., професор,
академік НААН

Оксана ДРЕБОТ

« _____ » _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКОНОМІКА ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА»

(дисципліна вільного вибору)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

05 Соціальні та поведінкові науки

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

051 Економіка

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Третій (освітньо-науковий)

Київ-2022

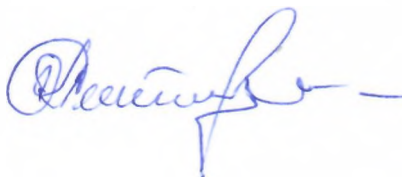
Робоча програма з дисципліни «Економіка водного господарства» для здобувачів третього рівня освіти Інституту агроекології і природокористування НААН за спеціальністю 051 «Економіка»

Укладач О.І. Дребот – Київ: ІАП НААН, 2022. – 13 с.

Розробник: О.І. Дребот, д.е.н., професор, академік НААН

Робочу програму схвалено на розширеному засіданні відділу інституціонального забезпечення природокористування (протокол № 3 від 14.06. 2022 р.)

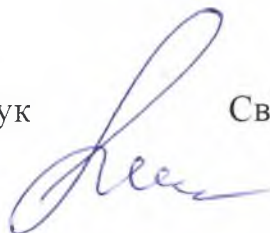
Заступник завідувач відділу

Петро МЕЛЬНИК

Затверджено Вченою радою Інституту агроекології і природокористування НААН (Протокол № 3 від 28.06. 2022 р.)

Вчений секретар:
кандидат сільськогосподарських наук

Світлана МАЗУР

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
4. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	7
5. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
5.1. Лекції	8
5.2. Практичні заняття	8
5.3. Самостійна робота	9
6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	9
7. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	9
8. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ	10
9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	11
10. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	13
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	13

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2019-2020 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Економіка водного господарства» виділено всього 60 академічних годин (2 кредита ECTS), у т.ч. аудиторних – 25 годин (лекції – 13, практичні заняття – 12), самостійна робота здобувачів – 35 годин.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		Очна/заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 2	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Вибіркова
		<i>Рік підготовки:</i>
Змістових модулів – 2	Спеціальність: 051 «Економіка»	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – розрахункове		<i>Семестр</i>
Загальна кількість академічних годин – 60		2-й
		<i>Лекції</i>
		13 год.
	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	<i>Практичні</i>
		12 год.
		<i>Самостійна робота</i>
		35 год.
		Підсумковий контроль: залік

Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка водного господарства» є формування системи спеціальних знань і практичних навичок з економічного механізму функціонування водного господарства, особливостей його ресурсного забезпечення, економічних умов господарювання. Основними завданнями вивчення дисципліни «Економіка водного господарства» є формування у здобувачів належного рівня знань про особливості економічного функціонування водного господарства

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Вибіркова навчальна дисципліна «Економіка водного господарства» базується на знаннях таких дисциплін, як «Економіка природокористування», «Екологічна політика», «Нормування антропогенного навантаження на природне середовище», вивчених у I-му семестрі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен знати:

- діючі нормативні і методичні документи у сфері економіки водного господарства України;
- принципіву модель функціонування підприємств водного господарства;
- особливості формування виробничої програми підприємств ВКГ;
- принципи формування собівартості і фінансових результатів;
- особливості ресурсного забезпечення діяльності підприємств водного господарства;
- методи аналізу господарської діяльності підприємств водного господарства. вміти:
  - враховувати особливості природно-кліматичних і господарськоекономічних умов водного комплексу;
  - визначити величину виробничої програми і фактори, що вплинули на її формування;
  - здійснювати розрахунки амортизаційних відрахувань основних засобів різними методами;
  - обчислювати показники використання основного і оборотного капіталу, персоналу підприємства;
  - визначати величину собівартості продукції(послуг) підприємств ВКГ;
  - обчислювати показники ефективності діяльності підприємства.
- мати компетентності:
  - здатність до оцінки вагомості факторів, що впливають на формування величину виробничої програми;
  - здатність виконувати обчислення амортизаційних відрахувань основних засобів та оцінювати переваги застосування різних методів амортизації;
  - здатність до оцінки показників використання основного і оборотного капіталу, персоналу підприємства та визначення їх впливу на результати діяльності підприємств ВКГ;
  - здатність обчислювати собівартості продукції(послуг) підприємств ВКГ та розробляти напрями її зниження;
  - здатність до оцінки показників ефективності діяльності підприємства та пошуку шляхів її підвищення.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Підприємства водного господарства в умовах ринку

Тема 1. Галузеві особливості водного господарства

Тема 2. Виробнича програма

Тема 3. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства

Змістовий модуль 2. Економічні умови господарювання та його результати

Тема 4. Собівартість продукції і ціноутворення

Тема 5. Фінансові результати та ефективність діяльності

Тема 6. Аналіз господарської діяльності

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	очна форма					заочна форма					
	всього	у тому числі				всього	у тому числі				
		л	п	лб	інд		СРЗ	л	п	лб	інд
<i>Змістовий модуль 1. Підприємства водного господарства в умовах ринку</i>											
Тема 1.1	10	2	2			6	10	2	2		6
Тема 1.2	10	2	2			6	10	2	2		6
Тема 1.3.	10	2	2			6	10	2	2		6
Разом за модуль 1	30	6	6			18	30	6	6		18
<i>Змістовий модуль 2. Економічні умови господарювання та його результати</i>											
Тема 2.1	10	2	2			6	10	2	2		6
Тема 2.2	10	2	2			6	10	2	2		6
Тема 2.3	10	3	2			5	10	3	2		5
Разом за модуль 2	30	7	6			17	30	7	6		17
Всього годин	60	13	12			35	60	13	12		35

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, лб – лабораторно-практичні заняття; інд – індивідуальні завдання, СРЗ – самостійна робота здобувачів.

5. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1. Підприємства водного господарства в умовах ринку</i>	
Тема 1. Галузеві особливості водного господарства Організація діяльності підприємств водопровідно-каналізаційного господарства. Особливості діяльності підприємств ВКГ	2
Тема 2. Виробнича програма Виробнича програма і її показники. Методи розробки виробничої програми. Виробнича потужність підприємства і шляхи підвищення її використання.	2
Тема 3. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства Основний капітал підприємства. Оборотний капітал. Персонал, продуктивність і оплата праці.	2
Разом за змістовий модуль 1	6
<i>Змістовий модуль 2. Економічні умови господарювання та його результати</i>	
Тема 4. Собівартість продукції і ціноутворення Класифікація витрат. Калькулювання собівартості продукції. Формування комунальних тарифів.	2
Тема 5. Фінансові результати та ефективність діяльності Доходи комунальних підприємств. Формування і розподіл прибутку підприємства. Показники рентабельності.	2
Тема 6. Аналіз господарської діяльності Показники ефективності використання оборотних коштів. Показники використання основних засобів. Показники використання трудових ресурсів	3
Разом за змістовий модуль 2	7
Всього	13

5.2. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1. Підприємства водного господарства в умовах ринку</i>		
1.	Методика складання локального кошторису	4
2.	Методика складання об'єктного кошторису	2
Разом за змістовий модуль 1		6
<i>Змістовий модуль 2. Економічні умови господарювання та його результати</i>		
3.	Методика складання зведеного кошторису	6

Разом за змістовий модуль 2	6
Всього	12

5.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1. Підприємства водного господарства в умовах ринку</i>		
1.	Водоохоронна та водогосподарська політика Європейського Союзу	6
2.	Управління водними ресурсами в окремих європейських країнах	6
3.	Управління водними ресурсами в Україні	6
Разом за змістовий модуль 1		18
<i>Змістовий модуль 2. Економічні умови господарювання та його результати</i>		
9.	Гранично допустимі концентрації забруднювальних речовин	6
10.	Екологічне нормування в галузі водокористування	6
11.	Вимоги до якості води різного використання	5
Разом за змістовий модуль 2		17
Всього годин		35

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання індивідуальних завдань

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань.

Практичні заняття проводяться у вигляді семінарів-практикумів з виконанням ситуаційних та розрахункових завдань – індивідуальних та в групах; лабораторних досліджень; конференцій; ділових та рольових ігор.

7. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з предмету «Економіка водного господарства» включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи здобувачів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи.

Модульний контроль проводиться у формі комп'ютерного тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється здобувачам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності здобувачів здійснюється у формі заліку за результатами поточного контролю. Результати заліку

оприлюднюються в журналі академічної групи до початку екзаменаційної сесії.

8. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність здобувача в дискусії, якість конспекту.

Оцінку на практичному занятті здобувач отримує за виконані розрахункові, лабораторні роботи, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, есе, активність під час дискусій.

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що здобувач не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих здобувачем оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max ПК}{5}$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих здобувачем оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність здобувача на занятті у формулі приймається як «0».

Критерії оцінювання за дворівневою шкалою

Під час проведення заліку навчальні досягнення здобувачів оцінюються за дворівневою шкалою: зараховано, незараховано.

Оцінка «зараховано» (60–100 балів) ставиться здобувачеві, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; під час виконання завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

Оцінка «незараховано» (1–59 балів) ставиться здобувачеві, який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може продовжити навчання чи розпочати професійну діяльність без додаткових занять з відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C	Задовільно	
64–74	D		
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «екзамен»

		Практи		Модульн		Загаль
--	--	--------	--	---------	--	--------

Види робіт	Лекції ї	ч-ні заняття	Самості й- на робота	ий контроль		ІНД З	-ний бал
Максимально можлива кількість балів	10	30	10	40		10	100

10. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point;
2. Нормативно-технічна документація;

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бардаков В .А. Економіка водопостачання та водовідведення: Навч. посібник. Харків: ХНАМГ. 2006.334с.
2. Славута О.І. Економіка і організація діяльності підприємств міського господарства: Навч. посібник. Харків, ХНАМГ. 2009. 284 с.
3. Гордійчук А. С., Стахів О. А. Економіка водного господарства. ДУВГП. Рівне,2000.161с.

Додаткова література

1. Економіка міського господарства: Навч. Посібник. За ред. Т.П. Юр'євої. Харків: ХДАМГ. 2002. 672с.
2. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004р.
3. Закон України «Про питну воду і питне водопостачання» від 10 січня 2002р. N 2918-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. N 16
4. Закон України «Про природні монополії» від 20.04.2000р.
5. Порядок формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення, затверджений Постановою КМУ від 1 червня 2011р. №869
6. Шилова Т.О. Міське комунальне господарство: Навч. посібник. К.:КНУБА, 2006.272с

Адреси сайтів в INTERNET

1. Офіційний сайт Верховної ради <http://www.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Мінрегіонбуду України - водопостачання і водовідведення <http://minregion.gov.ua/zhkh/vodopostachannya-ta-vodovidvedennya/>

Календарно-тематичний план вивчення навчальної дисципліни професійної підготовки
«ЕКОНОМІКА ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА»

ІАП НААН

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Директор
 Інституту агроєкології і
 природокористування НААН
 д.е.н., професор,
 академік НААН

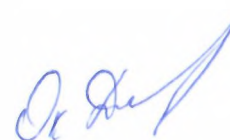

Оксана ДРЕБОТ
 «___» _____ 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ для аспірантів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти з галузі знань: 05 - Соціальні та поведінкові науки Спеціальності: 051- Економіка З дисципліни «ЕКОНОМІКА ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА» 2-й семестер 2022-2023 навчальний рік	Кількість тижнів	3
	Лекцій	13 год
	Семінарські заняття	12 год
	Самостійна робота	35 год
	Всього	60 год

Дата	Лекції	Клк. годин	Практичні заняття	Клк. годин	Самостійна робота	Клк. годин
	Галузеві особливості водного господарства	2	Методика складання локального кошторису	2	Водоохоронна та водогосподарська політика Європейського Союзу	6
	Виробнича програма	2			Управління водними ресурсами в окремих європейських країнах	6
	Ресурсне забезпечення діяльності підприємства	2	Методика складання об'єктного кошторису	2	Управління водними ресурсами в Україні	6

Собівартість продукції і ціноутворення	2	Методика складання зведеного кошторису	Гранично допустимі концепції забруднювальних речовин	6
Фінансові результати та ефективність діяльності	2		Екологічне нормування в галузі водокористування	6
Аналіз господарської діяльності	3		Вимоги до якості води різного використання	5

*Д.е.н., професор, академік НААН,
директор Інституту агроекології і природокористування НААН*

Оксана ДРЕБОТ